

1964

12

19

/ SKYRIUS

Metai, kai gimė Sabas.

Kaip Arvydas Romas vos netapo Jurgiu.

Nepamirštamas skrydis Kaunas–Šventoji.

Lėkščių mėtymo subtilybės.

Kur mama slepia likerį?

Akordeono čirpinimas už tris rublius.

Pirmoji pažintis su Šaru ir Kurčiu.

Kam berniukams veidrodėliai?

Dingęs gimimo liudijimas.

Virsmas valdišku vaiku.

Pirmasis užsienis – Lenkija.

Pirmoji nuotrauka, 6 mėnesių.

1964 metai. Tokijoje įvyko aštuonioliktosios vasaros olimpinės žaidynės. Jose bėgikas Adolfas Aleksiejūnas pasiekė pirmąjį Lietuvos olimpinį rekordą, o boksininkas Ričardas Tamulis iškovojo sidabro medalį. Nuo konvejerio nuriedėjo neįtikėtino populiarumo sulaukęs automobilis „Ford Mustang“. „The Beatles“ su daina *I wanna hold your hand* pradėjo britų invaziją į JAV. Nikita Chruščiovas paskelbtas Sovietų Sąjungos didvyriu, tačiau netrukus nuverstas nuo sosto. SSKP Generaliniu sekretoriumi tapo Leonidas Brežnevas. Egipte pradėjo sukstis Asuano užtvankos turbinos Nile. Pietų Afrikos Respublikoje Nelsonas Mandela įkalintas iki gyvos galvos. Buvusi Didžiosios Britanijos kolonija Malta paskelbė nepriklausomybę, o Lindonas Johnsonas tapo JAV prezidentu.

Gimė būsimo pasaulio žvaigždės – aktorai Nicolasas Cage'as, Keenu Reevesas, Monica Beluchi, Sandra Bullock, Russelas Crowe'as, Juliette Binoche, sportininkai Draženas Petrovičius, Marco van Bastenas, Tommi Makinenas, Jurgenas Klinsmanas, rašytojas Danas Brownas.

Lietuvos alpinistai pietvakarių Pamyre pirmieji įveikė 6080 m virš jūros lygio viršukalnę ir pavadino ją Lietuvos vardu.

Tais pačiais metais pirmą kartą su Sovietų Sąjungos krepšinio rinktine tarptautiniame turnyre Leningrade žaidė Modestas Paulauskas.

Kaune gimė Sabas.

1964-ųjų gruodžio 19-osios naktis buvo šalta. Tikriausiai nuo speigo pyškėjo aplinkinių namų tvoros, medžiuose tviskėjo šerkšnas, o tuomečių Kauno pirmųjų gimdymo namų languose raitėsi ledinės gėlės. Pusę trijų nakties gruodyje paskendusį Kauną klyksmu pasveikino kūdikis. „Milžinas, – ištarė jį pakėlęs gydytojas. – Penkiasdešimt penki centimetrai. Keturi kilogramai ir šimtas gramų. Tokie retai gimsta.“

Šaltą gruodžio naktį prie balto chalato spausdamas kūdikį jis įtarti negalėjo, ką laiko savo glėbyje. Ir kad ateis laikas, kai apie mažąjį milžiną kalbės visas pasaulis. Gydytojas buvo teisus – tokie kaip Arvydas Sabonis gimsta retai. Kartą per šimtą metų, jei tik pasiseka. Milda Sabonienė buvo laiminga:

– Aš laiminga, bet koks laimingas buvo Andrius! Sabonijų pavardė neišnyks.

Į Mildos ir Andriaus Sabonijų šeimą pirmagimis atkeliavo tais pačiais metais, kai juodu susituokė. Parsivežė jį į Palemoną, mažą kambarėlį, kurį jaunia porai užleido kilniaširdė Andriaus tetulytė.

– Namelis Palemone buvo nedidelis, pirmajame aukšte gyveno tetulytės sūnus su šeima, ji pati persikraustė į virtuvę, o mums atidavė savo kamba-

Arvydas su tėveliais.

rėlį. Laimė, taip susispaudę neilgai gyvenome, pavasarį, kovą, jau turėjome savo namus, gavome raktus nuo kooperatinio buto.

Anos dienos – lyg šiandien. Aukšta, dailiai nuaugusi Milda ir aukštaūgis, plačiaepetis Andrius susitiko Kaune. Ji – nuo Akmenės, kur sugrįžo iš Sibiro tremties. Jis – nuo Vievio. Kai susituokė, Mildai buvo 25-eri, tada ir persikėlė iš Akmenės į Kauną.

Pirmųjų nuosavų namų duris Ramybės gatvėje Saboniai pravėrė su trijų mėnesių sūneliu ant rankų.

– Vos keli penkiaaukščiai aplink, nei gatvės, nei šaligatvių, purvynė. Parduotuvė – prie VI forto, šoki į guminius ir eini. Lovytę vaikelui buvom nusipirkę, daugiau nieko ir neturėjom, vietos daug, pro langus vėjai švilpia. Andrius į darbą, aš viena lieku.

Kiek pasiginčiję, jauni tėvai pirmagimiui davė Arvydo Romo vardą.

– Andrius sako: bus Jurgis. Koks Jurgis? Eik tu sau! Bus Arvydas. Na, gerai, aš nugalėjau – Arvydas. Pareina vieną vakarą iš darbo, ištraukia gimimo liudijimą, o ten parašyta Arvydas Romas. Tėvai, tėvai, ką tu padarei?! Aš pati juk Milda Ona, žinau, ką reiškia du vardus turėti. Staigmena, mat, sugalvojo! Andriaus jaunesnysis brolis ir mūsų vestuvių liudininkas – Romas.

Sūnų Saboniai krikštijo Petrašiūnų bažnyčioje. Ten irgi pylos gavo: ką tėvai sau galvoja – du vardai ir nė vieno švento!

Kitus du kartus, kai po penkerių metų gimė Arvydo sesuo Ilona, o dar po ketverių į šeimą atkeliavo pagrandukas Andrius, ginčų dėl vardų nebekilo.

– Kad bus Ilona, nusprendė šeimos bobinčius. O Andriaus vardą vyrui buvau pažadėjusi, jei kada dar vienas sūnus gimt.

Savo namus jauna šeima kūrė pamažu. Vargais negalais išsirūpino sofą, paskui – spintą. O vasarą į tuomet be galo erdvius – dviejų kambarių – namus atsikraustė Mildos tėvai iš Akmenės.

– Mamytė širdininkė, tėveliui vienam ja rūpintis sunku, o pas mus juk tiek vietos! Ir Arvyduką bus kam auginti, pagalvojom. Tas vaikų darželio taip ir nematė, seneliai rūpinosi.

O Arvydukas augo lyg ant mielių. Guvus, judrus, pašėlęs ir išdykęs – netrukus ne tik seneliai, bet ir tėvai su juo nebesusitvarkydavo. Atrodė, pro rakto skylutę išlįs, jei reikės. Kartą j svečius užsuko dėdė Jonas. Atsinešė kamuolį, mėtosi su mažuoju. Vos trejų pipiras po kambarį bėgioja, kamuolį gaudo. Kojos susipainiojo, kad plojosi, kakta – tiesiai į sofos kampą. Kraujas pasipylė, mama – j ašaras, atvažiavo greitoji. Gydytojai Kauno klinikoje kaktą susiuvo, o jam, atrodo, nė motais. Ir pirmasis Arvydo vaikystės prisiminimas labiau su dangiškais, o ne su žemiškais dalykais susietas.

– Vasaras su tėvais leisdavome Šventojoje. Buvau gal trejų, tąkart, matyt, irgi prie jūros skridome. Nedidelis toks lėktuvėlis – „Jukas“. Vos pakilus iš Kauno, apsiėmiau. Nešė ir nešė maišukus. Tai buvo pirmasis mano skrydis, nežinojau, kad skraidyti teks labai daug. Nepatikdavo man nei automobiliu važiuoti, nei laivu plaukti, nuolat užsupdavo.

Vasaras Arvydo šeima leisdavo Šventojoje arba Palangoje. Kartais iš Kauno čia atskridavo lėktava.

Į naujus namus Ramybės gatvėje atsikraustė daug jaunų šeimų, vaikų čia buvo pilnas kiemas. Ir sugaudyk juos, kad gudrus. Ypač Arvydą. Gerai, kai tėtis namuose, išeina į balkoną parūkyti, pagrūmoja, suprask, neišleidžiu tavęs iš akių.

– Tik kad jo kas klausytų, – linguoja galva mama Milda. – Tėvas liepia namo, o Arvydas – tolyn iš kiemo, su chebra.

Vieną kartą taip, kitą, trečią – nebereikėjo. Tą dieną Arvydas gerai prisimena:

– Tėvas – ramus, išlaikytas, geras žmogus, o aš tada nesupratau: tampa lyt už usų pavojinga. Vieną kartą pašaukė, kitą, paskui, žiūriu atbėga. Pasivijo. Parsivedė namo, išsijuosė diržą. Paskui taip būdavo sutarta: ateini, prisiduodi, ką blogo padaręs, mažiau gausi. Mėginsi išsisukinėti – daugiau. Buvau išdykęs, tikrai. Kažkodėl viską mėtydavau: lėkštes pro langą, saldinius, mašina važiuoju – švyst slyvų ar obuolių, langą atsidaręs, o pats žiūriu per tarpelį, kur pataikiau. Buvo toks laikotarpis, kai kažkodėl rodėsi, jog išplauti lėkštę yra visiškai neįmanomas darbas. Pavalgau, žiemų tik – fukt pro langą, gražiai įsminga į sniegą, ten ir lieka. Bet nepagalvoju, kad ateis pavasaris, sniegas nutirps... Ir ta diena išaušo. Tėvas rūko pro langą, dairosi, grynų oru kvėpuoja, pažiūri žemyn – o ten lėkštes. Tą kartą rintai su mamini pakalbėjo. Diržu, kaip visada.

Kauno 25-oji vidurinė – tiesiai priešais Sabonių langus. Ten ir išgygiavo šešiametis, metais anksčiau. Direktorė nelabai norėjo priimti, bet mama Milda tvirtai laikėsi savo – ką jis veiks kitamet, kai bus už klasės draugus galva aukštesnis?

– Mačiau, kad auga kitaip nei visi vaikai, baisiai nenorėjau, kad klaseje tėvu vadintų. Su Andrium pagalvodavome, ar tik ne į savo prosenelį, Andriaus dėduką, atsigimęs? Tas buvo daugiau nei dviejų metrų, koja, pasakojama, tokio dydžio, kad tekdavę specialiai siūti batus. O ir mano mama – metro aštuoniasdešimties. Ir jos brolis Petrus aukštas. Matyt, genai susidėjo.

Kad ir šešiametis, pirmoje klaseje Arvydas buvo aukštesnis už daugelį berniukų.

O gal taip lemta buvo, kad iš vyresniųjų būrio kyšančių Arvydo galvą pamatytų jo pirmoji mokytoja Laima Žitkevičienė? „Tas berniukas gali krepšinį žaisti“, – sako tuomet pagalvojusi.

– Mokytoja įkalbino, kad mane pasiimtų į stovyklą Anykščiuose. Ten nuvažiaavęs susipažinau su Šaru, Kurėiu (Šarūnas Marčiulionis, Rimas Kurtinaitis – aut. past.). Drožė mane kaip reikiant, jaunas buvau. Ten negulėsi, lova – mano, to nevalgysi, lėkštės negausi... Manot, lengva? Neištvėriau, įvyko muštynės, – pirnuosius susitikimus su būsimais bendražygiais prisimena Arvydas.

25-oje vidurinėje mokykloje krepšinio būrelio nebuvo, o kad išdykėlis visai neišeitų laukais, tėvai nusprendė įtaisyti akordeoną. Arvydai atrodo: ar tik nebus nuo kaimynų nusižiūrėję?

– Tėvų kaimynai abu savo vaikus drožė ant smuiko. Maniškieai, matyt, irgi pagalvojo: geriau tegul groja, negu po balas laksto. Nupirko akordeoną, pasandė mokytoją. Porą metų lankiau pamokas. Negaliu sakyti, kad man patiko, su berniukais būdavo įdomiau. Prisižaidžiau... Vieną dieną mokytojas pasikviečia tėvą, rodo pro langą – pažiūrėk, kur tavo sūnus. O aš – varlytės, balos...

Iš tėvo vėliau Arvydas sako girdėjęs, kad mokytojas tąsyk klausęs: „Ar verta tris rublius už pamoką mokėti? Matai, kad jam visai neįdomu.“

– Aš nieko apie tą jų susitikimą nežinojau, pareinu namo lyg niekur nieko – iš pamokos. Tėvas: „Ateini čia...“ Teko mautis kelnes, bet per prievartą daugiau groti neliepė.

Akordeoną iki šiol turi. Kartais išsitraukia. „Ko liūdi berželi?“ arba „Snaiges“ pačirpina, kaip sesė Ilona sako.

Ilonai gimus Arvydai buvo penkeri. Dar nelabai suprato, ką reiškia sesė turėti, bet tėtį Andrių ir į svečius užsukusius giminaičius ta proga, mama Milda pasakoja, pavaišino.

– *Pas mus svečiavosi pusseserė su vyru, kai Andriui paskambino iš ligoninės ir pasakė, kad pagimdžiau mergaitę. Namuose – nei šampano, nei vyno. Pamatęs, kad tėtis ieško po spinteles, Arvydas apsisuko ir dingo, atnešė du mažus buteliukus vyšnių likerio. Žinojo, kur buvau padėjusi. Jam atrodė, kad sesės gimimų būtina reikia atšvęsti. Užtat kai su Ilonyte parvažiuoam iš ligoninės, pirmaginis rūko ir nurūko po lova. Tupi, neišlenda. Ir taip viliojam, ir taip – sėdi sau. Galiausiai ne mūsų, o dėdės paklausė.*

Akordeonisto Arvydo Sabonio karjera truko trejus metus. Baigėsi ji tuometinėje Kauno 34-ojoje vidurinėje mokykloje. Čia paaiškėjo, kad krepšinis už akordeoną daug kartų įdomiau. Tuo neabejojo ir pirmosios Arvydo mokytojos Laimos Žitkevičienės vyras, tuometinis Kauno krepšinio mokyklos direktorius Juozas Žitkevičius. Iš žmonos prisiklausęs apie galbūt augantį krepšinio talentą, su juo susipažinti atsiuntė krepšinio trenerį Jurijų Fiodorovą.

– *Neakivaizdžiai studijavau Lietuvos kūno kultūros institute, 1973 metais subūriau pirmąją savo auklėtinių grupę, – prisimena treneris. – 1974 metų vasarą Anykščiuose vyko krepšinininkų stovykla. Vieną vakarą prie laužo Laima Žitkevičienė papasakojo, kad jos klasėje mokosi aukštas, augalotas berniukas – toks krepšinininku galėtų būti. Daug panašių siūlyimų girdėdavau, bet, galvoju, jei jau direktoriaus žmona sako – reikia susipažinti su tuo berniuku. Nepatingėjau, rugsėjį nuvažiuoau į mokyklą susipažinti su Arvydu.*

Užklasinę krepšinio pamoką vedė mokytojas Vincas Virbickas. Jurijus Fiodorovas atsisėdo komputyje, stebi vaikus. Tie įvairiausių pratimus su kamuoliu atlieka. „Leisk jiems krepšinį pažaisti“, – paprašė mokytojo, o pats akimis tik šaudo.

– *Labai gerai sužaidžiau per kūno kultūros pamoką, – tą dieną prisimena Arvydas. – Kažkaip ėmė ir sukrito kamuoliai į krepšį.*

Tačiau treneriui įspūdį paliko kiti dalykai:

Akordeonisto Arvydo Sabonio karjera truko trejus metus, tačiau akordeoną jis išaugojo, imdavo, reisykintis ir užplėsdavo ką nors apie snaiges. Vienas iš tokių pasirodymų – 1980-aisiais.

